

QUY ĐỊNH VỀ THỰC HIỆN THỦ TỤC HÀNH CHÍNH TRÊN MÔI TRƯỜNG ĐIỆN TỬ

ThS. Phan Trần Mai Phương^(*)

Tóm tắt:

Thực tiễn đặt ra yêu cầu đổi mới cách thức thực hiện thủ tục hành chính sao cho ngày càng đơn giản, dễ dàng, thuận tiện và tiết kiệm thời gian, công sức, chi phí của Nhà nước cũng như của mọi thành viên trong xã hội. Ngày 08/4/2020, Chính phủ đã ban hành Nghị định số 45/2020/NĐ-CP về thực hiện thủ tục hành chính trên môi trường điện tử nhằm hiện thực hóa nhiệm vụ này.

Từ khóa: thủ tục hành chính điện tử.

Nội dung:

Trước những đòi hỏi của công cuộc cải cách hành chính quốc gia trong thời đại Cách mạng công nghiệp lần thứ tư, Việt Nam đã có những bước tiến quan trọng trong tư duy cải cách thủ tục hành chính mà dấu ấn đậm nét thể hiện tập trung trong “*tư duy giấy tờ*”, nghĩa là hạn chế và đi dần đến việc không sử dụng các loại giấy tờ trong thủ tục hành chính.

Thành quả đáng ghi nhận của công tác hiện đại hóa hành chính trong năm vừa qua phải kể đến là ngày 12/3/2019 Văn phòng Chính phủ chính thức khai trương Trục liên thông văn bản điện tử quốc gia kết nối liên thông để gửi, nhận văn bản điện tử giữa 95/95 cơ quan nhà nước từ Trung ương đến địa phương; theo tính toán sơ bộ, việc ứng dụng Trục liên thông văn bản điện tử quốc gia sẽ cắt giảm được trên 1.200 tỷ đồng mỗi năm (tiền giấy, mực, sao lưu, gửi bưu chính, ...) sau khi trừ chi phí thuê dịch vụ của VNPT. Tiếp đó, ngày 24/6/2019, hệ thống thông tin phục vụ họp và xử lý công việc của Chính phủ (hệ thống e-cabinet) chính thức được đưa vào sử dụng, góp phần tiết kiệm thời gian, chi phí, nâng cao hiệu lực, hiệu quả quản lý, điều hành của Chính phủ, Thủ tướng Chính phủ và các thành viên Chính phủ. Đặc biệt, ngày 09/12/2019, Chính phủ đã khai trương Cổng dịch vụ công quốc gia cung cấp 08 nhóm dịch vụ công được tích hợp. Việc vận hành Cổng dịch vụ công quốc gia đã truyền đi

^(*) Giảng viên Khoa Luật, Học viện Cán bộ Thành phố Hồ Chí Minh

thông điệp mạnh mẽ của Chính phủ về quyết tâm cải cách hành chính kết hợp với đẩy mạnh ứng dụng công nghệ thông tin để dần loại bỏ thói quen xử lý công việc bằng hệ thống văn bản giấy nhằm hướng tới mục tiêu xây dựng Chính phủ điện tử. Ước tính tổng số tiền tiết kiệm được từ thay đổi việc xử lý hồ sơ trực tiếp sang trực tuyến là khoảng 4.222 tỷ đồng¹.

Trước những kết quả khả quan về cải cách, đổi mới phương thức làm việc, ngày 08/4/2020, Chính phủ đã ban hành Nghị định số 45/2020/NĐ-CP về thực hiện thủ tục hành chính trên môi trường điện tử (sau đây gọi tắt là Nghị định 45) để tạo khung pháp lý chung cho quy trình thực hiện thủ tục hành chính trên môi trường điện tử cũng như xác định trách nhiệm của các cơ quan, tổ chức, cá nhân có liên quan đến hoạt động này. Nghị định 45 bao gồm 05 chương, 31 điều và có hiệu lực thi hành từ ngày 22/5/2020. Một số nội dung cơ bản của Nghị định 45:

1. Khái niệm thủ tục hành chính trên môi trường điện tử

Môi trường điện tử là môi trường trong đó thông tin được tạo lập, cung cấp, trao đổi, thu thập, xử lý, lưu trữ thông qua mạng Internet, mạng máy tính, các hệ thống thông tin, cơ sở dữ liệu.

Thực hiện thủ tục hành chính trên môi trường điện tử là việc cơ quan, tổ chức, cá nhân tiến hành toàn bộ hoặc một số bước thực hiện thủ tục hành chính, thủ tục giải quyết công việc bằng phương tiện điện tử thông qua các dịch vụ công trực tuyến.

2. Đối tượng áp dụng

Thứ nhất, các cơ quan giải quyết thủ tục hành chính bao gồm Bộ, cơ quan ngang bộ; Bảo hiểm xã hội Việt Nam; tổng cục và tương đương; cục, vụ thuộc bộ, cơ quan ngang bộ; cơ quan đại diện ngoại giao, đại diện lãnh sự của Việt Nam ở nước ngoài; Ủy ban nhân dân các cấp; các cơ quan chuyên môn thuộc Ủy ban nhân dân cấp tỉnh, cấp huyện; các ban quản lý khu công nghiệp, khu chế xuất, khu kinh tế, khu công nghệ cao có nhiệm vụ, quyền hạn giải quyết thủ tục hành chính và tham gia vào quá trình giải quyết thủ tục hành chính.

¹ <http://dangcongsan.vn/phap-luat/nam-2020-day-manh-cai-cach-hanh-chinh-mot-cach-sang-tao-hieu-qua-toan-dien-547231.html>

Thứ hai, cán bộ, công chức, viên chức của các cơ quan có thẩm quyền giải quyết thủ tục hành chính; sỹ quan, hạ sỹ quan quân đội, sỹ quan, hạ sỹ quan công an thuộc Bộ Quốc phòng, Bộ Công an.

Thứ ba, tổ chức, cá nhân có yêu cầu thực hiện thủ tục hành chính trên môi trường điện tử và tổ chức, cá nhân khác có liên quan.

Thứ tư, doanh nghiệp cung ứng dịch vụ bưu chính công ích; doanh nghiệp, cá nhân được thuê hoặc được ủy quyền thực hiện thủ tục hành chính theo quy định của pháp luật.

Thứ năm, ngân hàng và các tổ chức trung gian thanh toán tham gia cung cấp dịch vụ thanh toán trên môi trường điện tử.

Ngoài ra, Nghị định 45 cũng khuyến khích các đơn vị sự nghiệp công lập, doanh nghiệp nhà nước và các cơ quan, tổ chức cung cấp dịch vụ công khác áp dụng Nghị định này trong việc cung cấp dịch vụ công trực tuyến cho tổ chức, cá nhân.

3. Nguyên tắc thực hiện thủ tục hành chính trên môi trường điện tử

Về nguyên tắc, việc thực hiện thủ tục hành chính trên môi trường điện tử có giá trị pháp lý như các hình thức khác theo quy định của pháp luật, bảo đảm sự bình đẳng, khách quan, công khai, minh bạch, an toàn thông tin và có sự phối hợp chặt chẽ giữa các cơ quan có thẩm quyền trong quá trình giải quyết thủ tục hành chính. Quan trọng hơn, việc thực hiện thủ tục hành chính trên môi trường điện tử phải lấy tổ chức, cá nhân có yêu cầu làm trung tâm, bảo đảm ngôn ngữ, phương thức thực hiện đơn giản, dễ hiểu, không tăng phí, lệ phí ngoài quy định của pháp luật và không yêu cầu tổ chức, cá nhân phải khai, nộp lại những dữ liệu mà cơ quan thực hiện thủ tục hành chính đang quản lý hoặc đã được các cơ quan nhà nước khác chia sẻ. Đồng thời, việc thực hiện thủ tục hành chính trên môi trường điện tử phải tuân thủ các quy định của pháp luật Việt Nam và các điều ước quốc tế có liên quan đến thực hiện giao dịch điện tử mà nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam đã ký kết hoặc gia nhập.

4. Một số quy định về quyền và nghĩa vụ của tổ chức, cá nhân có yêu cầu thực hiện thủ tục hành chính trên môi trường điện tử.

Khi tổ chức, cá nhân có yêu cầu thực hiện thủ tục hành chính trên môi trường điện tử, tổ chức, cá nhân được hỗ trợ; được tra cứu, theo dõi, tải về và được bảo quản,

lưu trữ an toàn đối với toàn bộ hồ sơ, tài liệu điện tử và kết quả giải quyết thủ tục hành chính điện tử; được yêu cầu cơ quan có thẩm quyền xác nhận bằng văn bản việc thực hiện thủ tục hành chính trên môi trường điện tử; được yêu cầu cơ quan có thẩm quyền chia sẻ thông tin, dữ liệu là kết quả giải quyết thủ tục hành chính của tổ chức, cá nhân cho cơ quan khác; được công nhận kết quả giải quyết thủ tục hành chính điện tử và hồ sơ đã được ký số của cơ quan, tổ chức, cá nhân có thẩm quyền trong các giao dịch điện tử. Cùng với đó, tổ chức, cá nhân được thực hiện các quyền theo quy định tại Luật Giao dịch điện tử, Luật Công nghệ thông tin, các văn bản hướng dẫn Luật và khoản 1 Điều 6 Nghị định số 61/2018/NĐ-CP ngày 23/4/2018 của Chính phủ về thực hiện cơ chế một cửa, một cửa liên thông trong giải quyết thủ tục hành chính.

Mặt khác, tổ chức, cá nhân phải thực hiện nghĩa vụ cung cấp kịp thời thông tin đăng ký giao dịch điện tử với cơ quan giải quyết thủ tục hành chính và chịu trách nhiệm về tính chính xác, hợp pháp của thông tin trong hồ sơ kê khai; theo dõi, cập nhật, phản hồi thông tin liên quan đến giao dịch điện tử với cơ quan giải quyết thủ tục hành chính; quản lý, sử dụng tài khoản giao dịch điện tử an toàn, bảo mật; thực hiện theo hướng dẫn, thông báo của cơ quan giải quyết thủ tục hành chính; nộp đầy đủ các khoản phí, lệ phí, chi phí khác (nếu có) và thực hiện đầy đủ theo quy định của pháp luật về hành vi không được làm trên môi trường điện tử (quy định tại Điều 9 Luật Giao dịch điện tử năm 2005, Điều 12 Luật Công nghệ thông tin năm 2006, Điều 7 Luật An toàn thông tin mạng năm 2015, Điều 8 Luật An ninh mạng năm 2018, Điều 5 Luật Bảo vệ bí mật nhà nước năm 2018 và khoản 2, khoản 3 Điều 5 Nghị định số 61/2018/NĐ-CP ngày 23/4/2018 của Chính phủ về thực hiện cơ chế một cửa, một cửa liên thông trong giải quyết thủ tục hành chính).

4. Một số quy định về trách nhiệm của cán bộ, công chức, viên chức tiếp nhận, giải quyết thủ tục hành chính trên môi trường điện tử.

Khi cán bộ, công chức, viên chức tiếp nhận, giải quyết thủ tục hành chính trên môi trường điện tử, cán bộ, công chức, viên chức có trách nhiệm hướng dẫn, hỗ trợ để tổ chức, cá nhân thực hiện thủ tục hành chính trên môi trường điện tử; kiểm tra hồ sơ, gửi các thông tin phản hồi cho tổ chức, cá nhân theo các thông tin tổ chức, cá

nhân đã đăng ký; sử dụng tài khoản giao dịch điện tử đã đăng ký đăng nhập vào Hệ thống thông tin một cửa điện tử cấp bộ, cấp tỉnh để theo dõi, giải quyết hồ sơ điện tử theo đúng quy định và đảm bảo hiệu quả; báo cáo Thủ trưởng cơ quan giải quyết thủ tục hành chính khi phát hiện các hành vi sử dụng hệ thống thông tin không đúng mục đích hoặc có các dấu hiệu ảnh hưởng đến an toàn, an ninh thông tin để kịp thời xử lý; tuân thủ Luật An toàn thông tin mạng, Luật An ninh mạng và các quy định pháp luật liên quan về bảo vệ thông tin cá nhân khi thực hiện thu thập thông tin cá nhân; cập nhật kiến thức bảo đảm sử dụng thành thạo các phần mềm ứng dụng được triển khai trong giải quyết thủ tục hành chính trên môi trường điện tử.

Bên cạnh đó, cán bộ, công chức, viên chức không được cản trở việc lựa chọn phương thức thực hiện thủ tục hành chính trên môi trường điện tử của tổ chức, cá nhân; yêu cầu tổ chức, cá nhân nộp giấy tờ, tài liệu bằng văn bản giấy để xác minh, kiểm tra đối với các thành phần hồ sơ đã được ký số và ghi nhận tính pháp lý trong quá trình tiếp nhận, giải quyết thủ tục hành chính; can thiệp trái phép vào quá trình thực hiện thủ tục hành chính trên môi trường điện tử (như truyền, thu thập, xử lý, gửi hoặc thông báo kết quả xử lý hồ sơ, giao dịch thanh toán; làm sai lệch hồ sơ, giao dịch thanh toán, kết quả xử lý thủ tục hành chính; tiết lộ thông tin, sao chép dữ liệu trái thẩm quyền); gian lận, mạo nhận, chiếm đoạt, sử dụng trái phép danh tính điện tử của tổ chức, cá nhân, cơ quan có thẩm quyền hoặc các hành vi bị cấm khác của pháp luật có liên quan đến hoạt động của cán bộ, công chức, viên chức trên môi trường điện tử.

Việc nghiên cứu, tìm hiểu các quy định trong Nghị định 45 sẽ tạo điều kiện cho các cơ quan, tổ chức, cá nhân biết được cách thức, trình tự, thủ tục thực hiện cũng như xác định được quyền, nghĩa vụ, trách nhiệm khi thực hiện thủ tục hành chính trên môi trường điện tử nhằm nâng cao chất lượng, hiệu quả công việc, tiết kiệm thời gian, công sức, chi phí và bảo vệ quyền, lợi ích hợp pháp của bản thân. Có thể nói, Nghị định 45 được ban hành trong giai đoạn này vừa đảm bảo được tính thời sự, thiết thực, khả thi của văn bản và vừa đáp ứng được yêu cầu của công cuộc cải cách hành chính quốc gia trong thời đại Cách mạng công nghiệp lần thứ tư đang diễn ra trên toàn thế giới.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Luật Giao dịch điện tử năm 2005.
2. Luật Công nghệ thông tin năm 2006.
3. Luật An toàn thông tin mạng năm 2015.
4. Luật An ninh mạng năm 2018.
5. Luật Bảo vệ bí mật nhà nước năm 2018.
6. Nghị định số 61/2018/NĐ-CP ngày 23 tháng 4 năm 2018 của Chính phủ về thực hiện cơ chế một cửa, một cửa liên thông trong giải quyết thủ tục hành chính.
 1. Nghị định số 45/2020/NĐ-CP ngày 08 tháng 4 năm 2020 của Chính phủ về thực hiện thủ tục hành chính trên môi trường điện tử.
 2. Minh Duyên (24/01/2020), Năm 2020 – Đẩy mạnh cải cách hành chính một cách sáng tạo, hiệu quả, toàn diện, <http://dangcongsan.vn/phap-luat/nam-2020-day-manh-cai-cach-hanh-chinh-mot-cach-sang-tao-hieu-qua-toan-dien-547231.html>, xem ngày 21/04/2020.